

Dankzij buurtbewoners werden oude paardenweitjes aan de rand van de woonwijk omgevormd tot plekken vol vlinders, libellen en vogels. De weitjes vormen tevens een verbinding met het buitengebied en tussen de bewoners.

(Foto: Anneke Rodenburg)

Het Landje van Niets

Tekst: Anneke Rodenburg

Tegenover ons huis ligt het Landje van Niets, drie voormalige paardenweitjes van totaal ongeveer één ha. Ze vormen een oude landschappelijke verbinding tussen nieuwbouwwijk De Vijfhoek en het buitengebied van Deventer. In het midden ligt een kleine verbouwde boerderij. In 2017 vertrok de bewoner ervan, met zijn paarden en bleven de weitjes leeg achter. Gemeente Deventer, eigenaar van de grond, stond open voor leuke ideeën. Zo ontstond het buurtinitiatief 'Landje van Niets'.

Overleg

In 2017 en 2018 is er veel vergaderd, onder meer met de bewoners van de Willem Pijperstraat, gemeente Deventer, Stichting Groen en Mens en Corné van Kempen (tevens eigenaar van de ingezette schapen). Er is heel wat gewikt en gewogen. Het

project moest gedragen worden door onze buurt. De aanleg, financiën en het noodzakelijke onderhoud moesten we zelf organiseren. Om de verschillende wensen helder te krijgen, lieten we een vragenlijst rondgaan. Grazend vee wilden veel mensen graag. Corné van Kempen stelde voor om Maasduinenschapen in te zetten. Deze sterke schapen staan altijd buiten, eten ook braam en brandnetel, verliezen hun vacht op natuurlijke wijze en de oaien lammeren zonder hulp.

Ontwerp, financiën en start

De buurt wilde de weitjes ook aantrekkelijker maken voor vlinders, insecten en vogels. De drie weitjes hadden elk een verschillend karakter en dat bood kansen. Versterking van de bestaande structuur werd een belangrijk uitgangspunt. Andere uitgangspunten waren meer bloemen, meer ruimtelijke variatie en meer reliëf. In over-

leg met alle partijen ontstond het definitieve ontwerp. Verschillende partijen én de buurt droegen financieel bij. Eind 2018 was de begroting rond en konden we beginnen. Kinderen van twee naburige basisscholen én buurtbewoners gingen tijdens de Boomfeestdag en 'NL Doet' aan de slag. Op 17 mei 2019 vond de officiële opening plaats.

Inrichting

Bij de bestaande houtwal planten we meer soorten met noten en vruchten aan: hondsroos, meidoorn, sleedoorn, appelbes, hazelnoot, wilde appel en tamme kastanje. Er kwam een drinkpoel voor de schapen en de oevers van de sloten werden minder steil. Zo ontstond ruimte voor moeras- en oeverplanten zoals echte koekoeksbloem, kattenstaart, moeraswederik en rolklaver.

Langs de meidoornhaag aan de noordzijde van het voorste land-

Buurtbewoners tijdens de opening (Foto: Gretha Molendijk)

Aan de slag tijdens een zeiscursus (Foto: Anneke Rodenburg)

je zaaiden we een strook in met soorten als teunisbloem, kaasjeskruid, wilde peen, heelblaadjes en boerenwormkruid. Hier kunnen de schapen niet bij. De haag zorgt voor beschutting en warmte, goed voor insecten en vlinders. Een lage grondwal met hondsroos, meidoorn, hazelaar en liguster, zorgt voor een barrière met de naastgelegen hondenuitlaatwei. Het middelste landje is onderdeel geworden van een proefproject voor natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups. Het is recent ingezaaid met een zaadmengsel met soorten waar vijanden van de eikenprocessierups op afkomen. Naast soorten zoals rode klaver, pastinaak en gewone berenklauw verwachten we ook gewoon barbakruid, duizendblad, klein streepzaad, gele morgenster, fluitenkruid, kleine ratelaar en boerenwormkruid. Omdat insecten en vlinders overwinteringsplek nodig hebben, zijn er extra boomstammen en een takkenhoop neergelegd. Verder zijn er nestkasten opgehangen voor mezen, die graag eikenprocessierupsen eten. Het achterste landje is omgeven door eiken en beuken. Het is scha-

duwrijk en de grond is er voedselrijker. Hier werd alleen de oever van de sloot wat minder steil gemaakt.

Beheer

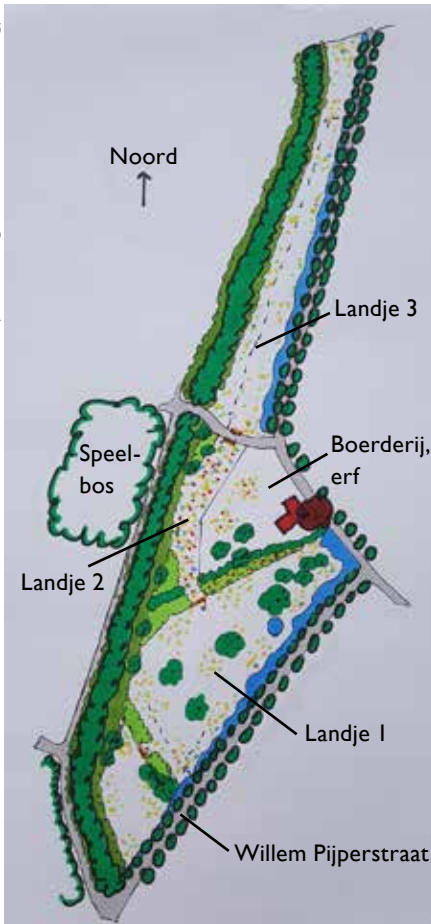
In de zomer willen we veel bloeiende bloemen. Dat kan alleen als er niet teveel schapen grazen. Er lopen nu vijf ooiën, dat bleek voldoende voor het extensieve beheer. Na twee jaar experimenteren is er een 'graaschema'. Het voorste landje is het grootst, daar staan de schapen vrijwel het hele jaar. Van juni tot augustus staan ze in het schaduwrijke achterste landje. Tussendoor grazen ze twee keer kort in het middelste landje.

Met de buurtbewoners zorgen we voor het onderhoud. Eerst was

dat vooral het verwijderen van hoge onkruiden en bramen rondom de nieuwe aanplant. Nu die goed aangeslagen is kunnen we de komende jaren af en toe gaan snoeien. In de herfst ontdoen we de slootoevers van jonge wilgen en bramen. In het groeiseizoen worden er kleine stukjes met zeis of bosmaaier gemaaid. Daarnaast verwijderen we de Japanse duizendknoop naast het landje en zijn er incidentele klussen zoals een omgewaaide boom opruimen, hekwerk repareren, nestkasten schilderen (door kinderen) en ophangen. Op de natuurwerkdag in november krijgen we hulp bij het onderhoud. Na gedane arbeid is er gelegenheid voor bijpraten met een kop koffie!

Begrazing met schapen, al snel verdween de zuring (Foto: Anneke Rodenburg)

Ligging Landje van Niets

Wat heeft het ons als buurt gebracht?

Dankzij de schapen is in twee jaar tijd de zuring uit het voorste landje verdwenen. De begroeiing veranderde snel: er kwamen meer bloemen en andere grassoorten. We zien meer insecten, vlinders, libellen en vogels in en om de landjes

én in onze eigen tuinen. Vogels die in onze tuinen nestelen, vliegen stevast naar het landje om voedsel te halen. Tot nu toe telden we 35 vogelsoorten; waaronder steenuil, zanglijster, zwartkop, fitis, tjiftjaf, grasmus, braamsluiper, bonte vliegenvanger en gekraagde roodstaart. Voor de Vlinderstichting wordt de vlinderstand nauwkeurig bijgehouden. In drie jaar tijd verviervoudigde het aantal waargenomen dagvlinders. Nieuwe soorten waren graslandvlinders zoals het bruin blauwtje (rode lijst), hooibeestje, groot dikkopje en zwartsprietdikkopje. Ook kleine vuurvlinder, bruin zandoogje, bont zandoogje en citroenvlinder namen toe. Leuke andere waarnemingen zijn dwergmuisjes, de lederloopkever (grootste Nederlandse loopkever), bandheidelib en kanaaljuffer.

Als buurtbewoners hebben we elkaar beter leren kennen. Ruim 20 bewoners helpen bij het onderhoud en nog steeds sluiten zich nieuwe mensen aan. Soms is er hulp nodig om een schaap te vangen, of bij de verzorging Kinderen mogen helpen als de schapjes naar de andere wei gaan. We merken dat het aantal natuurvragen, -waarnemingen en -foto's op de appgroep toeneemt

maar de meeste aandacht krijgen de lammeren! Wandelaars en fietsers, jong en oud, bijna iedereen blijft even staan als er lammetjes zijn. Soms kun je ze geboren zien worden of met zijn dertienen om de poel zien rennen. Heel bijzonder.

De toekomst

Met de ecologische inrichting en het beheer hebben we de biodiversiteit in de drie landjes een 'boost' weten te geven. Inmiddels zijn de hoofdlijnen van het beheer duidelijk. In de omgeving gaat een biologische boer aan de slag en heeft recent gemengde hagen geplant. Die aansluiting biedt extra kansen voor de biodiversiteit en natuurwaarden. We hopen dan ook op nog meer leuke waarnemingen in de toekomst.

Meer weten?

Het Landje van Niets ligt in de Vijfhoek aan de Willem Pijperstraat en de Nieuwe Dijk in Deventer. Je vindt ons op Facebook en Instagram. Of download de izi.TRAVEL-app en zoek onder Deventer naar 'Het Landje van Niets'.

Anneke Rodenburg is buurtbewoner en ontwerpster van natuurlijke speelplekken.

Bloeiende hazelaar
(Foto: Wolverlei/Martin Stevens)

Hazelaar

Tekst: Jan Jaap Boehlé

De hazelaar (*Corylus avellana*) is een forse inheemse struik die makkelijk 6 meter hoog wordt. Van nature groeit hazelaar op vochthoudende, voedselrijke en niet te zure grond. Hazelaar verdraagt vrij veel schaduw en wordt vaak aangeplant in tuinen, parken en houtwallen. De hazelaar is een echte struik en vertakt zich vanaf de grond, een stam met zijtakken wordt niet gevormd, dat is wel het geval bij de nauw verwante boomhazelaar (*Corylus colurna*). In de tuin van de Beemd had ik ze in het bosgedeelte staan omdat ze zo lekker hoog opschieten en een mooie bebladerde paraplu vormen voor de daaronder groeiende bos- en stinzenplanten. Het blad verteert snel en vormt een goede strooisellaag. Wil je hazelaar

als solitair gebruiken, reserveer daar dan minstens 4 x 4 meter voor, want het zijn forse struiken.

De mannelijke katjes ontwikkelen zich al in de zomer aan korte zijtakjes in de bladoksels. Ze bloeien soms al eind december. De bloeiende katjes zijn zachtgeel gekleurd. Als je er een tik tegen aan geeft of wanneer de wind er doorheen blaast zie je grote wolken stuifmeel. De vrouwelijke bloemen zitten met een paar bij elkaar in kleine knoppen. Je ziet de rozerode kwastjes (stijlen met stempels) pas als ze gaan bloeien. De bloei is heel gespreid, tot in maart kun je nog bloeiende hazelaars tegenkomen. De vroege bloei en de grote stuifmeelproductie maken hazelaar tot een belangrijke drachtplant voor bijen. Na de bevruchting ontwikkelt de hazel-

noot zich, omgeven door een krans van schutbladeren die ongeveer zo groot zijn als de noot zelf. De kleur is aanvankelijk geelwit, pas als ze rijp worden, aan het begin van de herfst, verhouten ze en kleuren ze bruin.

Als ik hazelaar snoei kies ik ervoor om de hoog opgaande vertakte stammen te laten staan. Ik haal de scheuten die loodrecht omhoog gaan weg, spaar de vertakkende jonge scheuten en verwijder bij de oudere exemplaren een aantal dikke takken zodat er ruimte voor verjonging ontstaat. Verder verwijder ik kruisende takken en dood hout. Snoeien is gevoelswerk maar de essentie is uiteindelijk een opener struik die de vorm van de plant (de habitus) heeft behouden. Bij grote oude exemplaren op de voedzame